

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1. Z dziejów samoorganizacji społecznej w wiekach średnich i w czasach I Rzeczypospolitej (1108–1795)	17
1.1. Wczesne instytucje i inicjatywy samoorganizacji społecznej w Europie i na ziemiach polskich	17
1.2. Polska samoorganizacja społeczna w okresie preindustrialnym	31
Rozdział 2. Nurt społecznej samoorganizacji i pracy organicznej w ramach państw zaborczych i wbrew nim (1795–1918)	39
2.1. Patriotyzm i zdolność narodu polskiego do zebrania się razem i utrzymania jedności narodowej	39
2.2. Towarzystwa, fundacje oświatowe, spółdzielnie rolnicze, kasy samopomocy finansowej, Kościół katolicki, zgromadzenia zakonne i działalność kobiet w zagospodarowaniu „wolności do”	41
2.3. Społeczna samoorganizacja na rzecz mecenatu nauki i kultury	53
Rozdział 3. U boku państwa. Instytucje i inicjatywy obywatelskie w II Rzeczypospolitej (1918–1939)	67
3.1. Samoorganizacja społeczna podczas I wojny światowej	67
3.2. Wysoka aktywność Polaków i wszystkich obywateli przedwojennej Polski ..	68
3.3. Spółdzielczość ważną instytucją rozwoju gospodarczego i społecznego niezawisłego państwa polskiego	75

Rozdział 4. Polskie instytucje i organizacje społeczne działające legalnie i w konspiracji pod okupacją niemiecką (1939–1945)	81
4.1. Nurt działalności legalnej organizacji społecznych	81
4.2. Polskie podziemie obywatelskie w okresie wojny i okupacji	83
Rozdział 5. Od ograniczania sprawczości obywatelskiej do budowy społeczeństwa alternatywnego w czasach PRL (1945–1989)	93
5.1. Kontekst polityczno-prawny	93
5.2. Spadek instytucjonalnej aktywności społecznej i powstawanie obywatelskich inicjatyw samopomocowych	103
5.3. Czas „Solidarności” i stan wojenny	110
Rozdział 6. Renesans samoorganizacji obywatelskiej po historycznym przełomie ustrojowym roku 1989	119
6.1. Obraz przemian politycznych, gospodarczych i społecznych	119
6.2. Odbudowa aktywności obywatelskiej i formy jej artykulacji	126
6.3. Nowe kierunki inicjatyw obywatelskich i znacząca poprawa zasobów ekonomicznych organizacji sektora obywatelskiego	128
6.4. Samorządne organizacje i nieformalne inicjatywy wobec potrzeb, wyzwań i aspiracji czasów zmiany ustrojowej	136
6.5. W stronę publiczno-niepublicznego systemu instytucjonalnej obsługi rynku pracy: samopomocowe programy włączenia społecznego i zawodowego	144
6.6. Działalność społeczna Kościoła katolickiego po roku 1989	150
6.7. Nowe trendy i modele uczestnictwa społeczeństwa w życiu publicznym ...	151
6.8. Samoorganizacja społeczna podczas kryzysu pandemicznego i na rzecz uchodźców wojennych z Ukrainy	153
6.9. Polska polityka na rzecz umacniania samoorganizacji społecznej w latach 1989–2023	155
Wnioski	163
Bibliografia	169
Indeks osobowy	179
Spis wykresów	183
Spis ilustracji	185
Summary	189